

General-pukovnik
MILOŠ ŠUMONJA

TITOVO VOJNO DJELO — PRILOG SAVREMENOJ VOJNOJ NAUCI

Veliki doprinos oslobodilačke borbe jugoslovenskih naroda i narodnosti konačnoj pobjedi antifašističke koalicije nadaleko je poznata činjenica, i to, prije svega, kao plod beskompromisne i herojske akcije Komunističke partije Jugoslavije na čelu sa drugom Titom, jugoslovenskih komunista, radnika i seljaka, napredne inteligencije, omladine i žena, rodoljuba i antifašista. To je utoliko značajnija činjenica što je narodnooslobodilački rat organizovan i vođen u najsloženijim uslovima drugog svjetskog rata, što se odvijao usred hitlerovske evropske tvrđave i u dubokoj pozadini armija sila Osovine protiv značajnih vojnih efektivna njemačkih, italijanskih, bugarskih i mađarskih okupatora, a i protiv kolaboracije i kontrarevolucije, i najzad, što se uspješno razvijao kao samostalan i pouzdan vojni, politički i moralni faktor u ovom dijelu Evrope, iako prve dvije godine rata hiljadama kilometara udaljen od savezničkih frontova. Upravo kao takav, samonikao i originalan, predstavljao je nadahnuće, putokaz i podstrek porobljenima, predmet intenzivnijeg izučavanja i obrade daleko izvan granica Jugoslavije i za vrijeme drugog svjetskog rata i poslije njega.

Dometi, iskustva i poruke oslobodilačkog rata već čine dio međunarodne riznice oslobodilačkih ratova. Njegove bitne karakteristike, specifičnosti i dostignuća pro-

ističu iz revolucionarne politike i prakse Komunističke partije Jugoslavije, iz čijih su redova nikli komandanti i komesari, neustrašivi borci za socijalizam. Oni su, takođe, neposredni produkt stvaralačkog opusa druga Tita na području vojne nauke, koji je još uoči rata osposobio Partiju za pokretanje i usmjeravanje oružane borbe protiv fašističkih okupatora, za njeno dovođenje do pobjede i do stvaranja jugoslovenske zajednice zbratimljenih naroda i narodnosti na novim društvenim osnovama.

Analizom tokova, rezultata i iskustava oslobodilačke borbe 1941—1945, sa današnje distance od pune tri decenije, potpuniye se ocrtava veličina ličnosti druga Tita kao stratega i teoretičara oslobodilačkog rata. U veoma živoj ratnoj praksi, stvaralačkom primjenom marksizma-lenjinizma na specifične jugoslovenske uslove, on je pronalazio najprikladnija rješenja za mobilizaciju masa, stvaranje oružane sile i razradu njene strategije i taktike, koja je pokazala svoje neosporne vrijednosti u pobjedonosnom četvorogodišnjem oslobodilačkom ratu.

Po svom karakteru i suštini, Titovo vojno djelo predstavlja neocjenjivo bogat prilog savremenoj vojnoj nauci, svim doktrinama oslobodilačkih i revolucionarnih ratova. Prije svega, on je ratu kao društvenoj pojavi prilazio stvaralački, bez šablona, antidogmatski, držeći se tog principa u svim situacijama. On je često preporučivao da se kod svih boraca Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i pripadnika narodnooslobodilačkog pokreta razvija maksimalna samoinicijativa, njihovo aktivno uključivanje u svaku borbenu radnju.

Titovo vojno djelo na najubjedljiviji način pokazuje koliko je značajno da se oslobodilački pokret oslanja prvenstveno na sopstvene snage, u čemu se — još od samog početka oružane borbe — nazirala nezavisna politika Komunističke partije Jugoslavije i narodnooslobodilačkog pokreta u odnosu na sve potencijalne, male i velike saveznike.

Orijentacija na dugotrajni oslobodilački rat, na što je drug Tito ukazivao u početnoj fazi oružane borbe 1941, prisilila je kadrove narodnooslobodilačkog pokreta da se blagovremeno oslobode iluzija u brzu i laku pobjedu, stvo-

rilo osnovicu za organizaciju dugotrajnog i beskompromisnog opštenarodnog rata. Isto tako, namjesto shvatanja da će se na barikadama, s nekoliko juriša, na klasičan način izboriti pobjeda, drug Tito je zahtijevao da se organizuje i vodi svenarodni oslobodilački i revolucionarni rat na širokim prostranstvima jugoslovenske teritorije, podvlačeći da se ne radi o borbi koja će trajati 14 dana i da je neophodno da se svuda, u svim krajevima zemlje, koristeći sva sredstva, načine i mogućnosti, vodi oružana borba protiv neprijatelja.

Praksa narodnooslobodilačkog rata je reljefno potvrdila koliko je takva orijentacija na oružanu borbu bila opravdana i cjelishodna, jedino moguća. Na primjeru žestoke oružane borbe u Jugoslaviji dokazalo se da je sasvim moguće efikasno tući i daleko nadmoćnije snage neprijatelja. Na jugoslovenskom tlu pronađeni su odgovarajući oblici posrednog i neposrdnog učešća stanovništva u oružanoj borbi. Pomoću direktiva i uputstava druga Tita i cjelokupne aktivnosti Komunističke partije Jugoslavije, pronađene su vojna organizacija, strategija i taktika narodnooslobodilačkog rata, putevi i sredstva da se krajnji cilj postigne sopstvenim snagama. Stvorena je svojevrsna, jugoslovenska, Titova strategija opštenarodnog oslobodilačkog rata.

Titovo vojno djelo pokazuje, ilustrativno i poučno, da su postojanje i dejstvo oružanih jedinica na cjelokupnom jugoslovenskom prostoru, uz masovno učešće i podršku mladih, starih, muških i ženskih, radnika, seljaka i napredne inteligencije, u gradovima i na ravnici, u brdsko-planinskim oblastima i na otocima, u strategijskom smislu i efektima bili od izvanrednog značaja. Okupatori su bili prisiljeni da svuda drže svoje snage, razvlače svoje trupe duž komunikacijskih pravaca, po manjim i većim garnizonima, iscrpljuju i troše svoje snage i sredstva na svakom koraku. Razvijajući strategiju i taktiku ratovanja saobraženu konkretnim jugoslovenskim uslovima, Tito je podvlačio potrebu stalne ofanzivnosti i držanja inicijative: biti svuda prisutni, nanositi što veće gubitke neprijatelju, a čuvati sopstvene snage, izvršavajući borbene zadatke s najmanje žrtava.

Problem fronta i pozadine u vojnim djelima druga Tita osvijetljen je praksom i argumentima koji objašnjavaju specifičnost jugoslovenskog ratišta. Slobodne teritorije su u stvari bile baze za planiranje i vođenje borbenih dejstava, za formiranje novih i jačanje postojećih jedinica, za izgrađivanje narodne vlasti i političko organizovanje stanovništva, ukratko — one su bile uporišta vrhovnog rukovodstva narodnooslobodilačke borbe za realizaciju oslobodilačkih i revolucionarnih ciljeva jugoslovenskih naroda i narodnosti.

Iz cjelokupnog stvaralaštva druga Tita o vojnim pitanjima jasno proizilazi da je učešće svakog pojedinca u narodnooslobodilačkoj borbi počivalo na njegovoj svijesti ili dobrovoljnosti. Na toj osnovi izrastali su kadrovi koji su se odlikovali odanošću, hrabrošću i odlučnošću, što je umnogome osiguravalo postojanost jedinica i u najtežim ratnim situacijama, naročito u uslovima borbe u okruženju, prilikom usiljenih marševa i odsudnijeg držanja položaja, sa osloncem na oteto oružje i municiju od neprijatelja. Drug Tito je učio da borba neće ići samo uzlaznom linijom, već da se mora računati i sa povremenim kolebanjima i gubicima. Takvo ukazivanje na teškoće, na neophodnost povremenog i privremenog uzmicanja, u većini slučajeva nije dovodilo do demoralizacije, pa su borci Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i u najtežim situacijama ispoljavali zadivljujuću otpornost i požrtvovanje, što je u brojnim dokumentima izraženo i od neprijatelja i od prijatelja narodnooslobodilačkog pokreta.

U cjelini uzev, vojno djelo druga Tita predstavlja kompletnu i kompleksnu osnovu za daljnju izgradnju, razvoj i upotrebu oružane sile, dubinski i kritički snimak odlučujućih elemenata vojne problematike, datih u svojoj dijalektičkoj povezanosti kao nerazdvojni dio revolucionarnog kretanja cjelokupnog jugoslovenskog društva. Ono afirmiše značaj i mogućnosti organizovanih masa, svjesno angažovanje i usmjeravanje, ulogu Partije i čovjeka, svakog pripadnika narodnooslobodilačkog pokreta koji je odlučan da istraje do pobjede, što je bilo od presudnog značaja za ishod svake borbene akcije, za tok i konačni rezultat oslobodilačkog rata u cjelini. Titovo vojno djelo ta-

Drugovi Tito i dr Ivan Ribar u petoj ofanzivi

kođe uči da se uspješna oružana borba mora temeljito pripremati i odlučno voditi u svim njenim fazama, da se u uslovima nadmoćnosti neprijatelja moraju izbjegavati

kruti frontovi i rješavajuće bitke klasičnog tipa, da se krupnije odluke donose u procesu zbivanja, odlučno i odgovorno, s pogledom unaprijed, uvijek u sklopu cjelokupnih unutrašnjih i međunarodnih vojnih i političkih prilika i odnosa. Ono posebno podstiče kadrove JNA i narodne odbrane na dalja sistematska vojnoteoretska izučavanja prakse oslobodilačkog rata i poslijeratne izgradnje, na kreativno uključivanje bogatih iskustava oslobodilačkog rata 1941—1945. u savremenu koncepciju naše opštenarodne odbrane.

Za sve nas, borce narodnooslobodilačkog rata, svaka poruka, direktiva, naređenje vrhovnog komandanta druga Tita, bilo da smo ih čuli preko »Slobodne Jugoslavije«, od pretpostavljenog štaba ili partijskog rukovodstva, bili su ogroman podsticaj da se to što je naređeno što bolje i što uspješnije izvrši. I tako smo svi mi, pa i ja lično, prihvatili ta naređenja, ne samo koga i što napasti, nego kako i na koji način ih izvršiti, upravo onako kako to drug Tito traži. No, kada danas, sa ove vremenske distance, pokušam da se sjetim izvršenja nekih konkretnih odluka i naređenja druga Tita u toku narodnooslobodilačkog rata, misli mi idu na onu ogromnu, bezgraničnu vjeru koju je drug Tito imao u nas, vodeći nas iz pobjede u pobjedu, u novi život, shvatajući da do toga cilja nema prepreka, teškoća, ratnih situacija koje ne bismo mogli savladati i preodoljeti. Partija i drug Tito su u nas unijeli takav duh — osjećanje da nam je sve bilo moguće — pa i ono najteže — da za nas, Titove partizane, nije bilo bezizlazne situacije — što se odnosilo jednako na borce i starješine.